

SFAH

Generalforsamling i SFAH

Generalforsamlingen afholdtes den 14. marts 1997 i København. Forud for generalforsamlingen var et debatmøde om *Arbejderkultur – mågestel og håndbajere? Hvad er arbejderkultur? Hvordan skriver man kulturhistorie?* blevet gennemført med ca. 35 deltagere. S. Aa. Andersen, Fl. Hemmersam og Lone Palm Larsen kom med oplæg, der ud fra modsatte udgangspunkter nærmede sig de opstillede emner. Den efterfølgende diskussion var livlig og meget kontrovers.

I selve generalforsamlingen deltog 25 medlemmer, der valgte Vagn Oluf Nielsen til dirigent og Gerd Callesen til referent.

Lars K. Christensen aflagde bestyrelsen beretning. Medlems-tallet havde i året vist en svag tilbagegang fra 580 medlemmer til 569, heraf var nogle restanter. Der er 314 personlige medlemmer, 109 faglige organisationer, 130 institutioner og 16 andre medlemmer. Små 300 medlemmer bor i hovedstadsområdet, 145 i Jylland, 92 i resten af landet og 37 i udlandet. Af de personlige medlemmer er 251 mænd og 63 kvinder.

Flertallet af bestyrelsens medlemmer var i det forgangne år bosat i provinsen, hvilket på nogle områder er en fordel, men belaster de københavnske bestyrelsesmedlemmer meget, da en væsentlig del af det praktiske arbejde hviler på dem. Det har også betydet, at kun få udadvendte aktiviteter har kunnet udføres. Debatmødet forud for generalforsamlingen har således været det eneste møde.

Der havde dog været afholdt

et en-dags-seminar, som var godt besøgt og havde ført til gode diskussioner. Bestyrelsen havde diskuteret, om det var muligt igen at afholde weekend-seminarer, men er ikke kommet til et endeligt resultat.

I beretningsperioden er der udkommet 4 afhandlinger: Lars K. Christensen, Smedesvend og friherre, Flemming Hemmersam, "To Work, to Life or to Death", Søren Kolstrup, Velfærdsstatens rødder og Svend Aage Andersen, Arbejderkulturen i velfærdssamfundet. De tre sidste er omfangsrige udgivelser, der har været dyre at producere. Hertil kommer at den af Flemming Hemmersam redigerede antologi med bidrag fra Danmark, Norge og Finland er udkommet på engelsk. Det er udmærket, at kunne præsentere skandinavisk forskning på tidens internationale sprog, men der skal unægtelig et andet markedsføringsystem til, bl.a. er internettet blevet brugt i denne sammenhæng. Fl. Hemmersam har ydet en stor indsats såvel ved at fremskaffe tilskud til udgivelsen som ved udsendelsen af kampagnemateriale – foreløbig har der dog kun været et beskedent salg af bogen. Det er gået noget bedre med Kolstrups ph.d.-afhandling med et emne, der er "oppe i tiden", og som også har været "Arbejderhistories" tema i 1996. Velfærdsstaten er sikkert ikke blevet diskuteret sidste gang i SFAH, som også den sidste udgivelse "Arbejderkulturen i velfærdssamfundet" viser. Den var ikke udkommet officielt endnu, så der forelå ingen salgstal.

"Arbejderhistorie" er et seriøst, historisk tidsskrift med et indbydende grafisk udseende, og som sådan må det siges at være enestående i Danmark. Det er både indholdsmæssigt og i det

ydre et utroligt flot tidsskrift; eksperimentet med at sammenlægge årbogen og det gamle Arbejderhistorie til et nyt kvartals-tidsskrift er gået godt.

Imidlertid var der et problem med tidsskriftets redaktionspanel. Det var ikke blevet indkaldt i de to år, det havde eksisteret. Bestyrelsen har ikke haft overskud til at indkalde til et møde, redaktionen har heller ikke presset på og bestyrelsens foreslår derfor at nedlægge panelet. Det skal imidlertid forsøges at genoptage de gamle fællesmøder mellem bestyrelse og udvalgsmedlemmer for at styrke det fælles arbejde.

Arbejderhistorieprisen var ikke blevet uddelt i 1995 og derfor var der en dobbelt portion i 1996, hvor fire personer fik tildelt prisen: Niels Dalgaard, Vibeke Kold, Lone Palm Larsen og Rita Vinding.

Som led i en bedre markedsføring har SFAH udgivet et forlagskatalog, som kan opdateres efter behov, deltaget i bogmesse og -udstillinger og har fremsendt materiale til bl.a. de historiestuderendes landsseminar. I forbindelse med semesterstart skal der laves et nyt fremstød. Det er også en god ide at medbringe SFAHs udgivelser til konferencer osv. En anden ny målgruppe for SFAH kunne være tillidsfolk i fagbevægelsen. En ny mulighed er netværket, hvor SFAH nu er præsenteret på forskellig måde, men får sin egen web-side i løbet af sommeren.

Det internationale samarbejde er fortsat i ITH-konferencerne, hvor SFAH har bedt om at få reduceret kontingentet, og altså fortsat er interesseret i medlemskabet. Det nye Lab-net, som blev oprettet i februar 1997, har også en klar interesse for SFAH.

Det overvejes om SFAH skal indlede et samarbejde med et forlag for at få en bedre distribution af udgivelserne. Universitetsforlaget i Århus udarbejder et forslag vedr. et sådant samarbejde.

Lars K. Christensen afsluttede med nogle personlige vurderinger af SFAHs udvikling. Der er mange veje til arbejderhistorien; SFAH har altid været pluralistisk, men må søge at udbygge denne position og et værdifuldt element her kunne være debattmøder og seminarer, hvor man kunne mødes ansigt til ansigt.

Han afsluttede beretningen med en tak til de afgående bestyrelsesmedlemmer, til ABA og til Statens Humanistiske Forskningsråd.

Morten Thing aflagde en kort beretning for Arbejderhistorie. Der var nu udviklet en god arbejds-gang i redaktionen; som regel lå redaktionen ca. 1 1/2 nummer foran det aktuelle nr., og det var forholdsvis let at lave 4 numre årligt. Temaet i 1997 vil omhandle fagbevægelsen. Vedr. panelet anførte han, at det kunne have været brugt til at komme med en overordnet kritik, men at redaktionen ikke selv kunne tage initiativet.

Uffe Jacobsen uddelte en meddelelse fra Labnets stiftelsesmøde i Amsterdam (se beretningen andetsteds i dette nummer). Han anførte at ITH i flere henseender var inde i en positiv udvikling og anbefalede at SFAH opretholder sit medlemskab. Temaet for Linzer-konferencerne er i 1997 Arbejderbevægelsen og kulturen, i 1998 Arbejderbevægelsen og de sociale bevægelser i 1960'erne og endelig (foreløbig) i 1999 Hvad betyder arbejderbevægelse i slutningen af 1990'erne?

Debatten af beretningen forløb fredelig. Flere mente, at redaktionspanelet kunne afskaffes, selv om det kunne have en funktion. Det vurderedes, at det ville være vanskeligt, at få det til at fungere. I diskussionen om det internationale samarbejde henvistes også til det nordiske samarbejde, hvor et seminar havde været afholdt 1995 og et nyt ville blive afholdt i Finland i 1998. Desuden var der stabile kontakter med Lund og Malmö. Endvidere diskuteredes den kristelige fagbevægelse, og det anbefalede, at undersøge dens udvikling i de seneste 25 år. Spørgsmålet om konferencer – een-dags eller weekend – toges op og debattmøder om f.eks. fagbevægelsen anbefalede. Et forslag om, at arbejderhistorieprisen skulle uddeles hvert andet år med 20.000.- kr., i stedet for som nu hvert år med 10.000.- kr., fremsattes. Lars K. Christensen uddybede sit synspunkt om SFAHs pluralisme og fremhævede, at SFAH havde haft et overvejende venstreorienteret medlemskab og i de metodiske diskussioner et marxistisk udgangspunkt. For fremtiden burde man satse på at inddrage alle synsvinkler i diskussionen. Beretningen blev derefter vedtaget.

Torsten Lange fremlagde og kommenterede regnskabet. Regnskabet udviser et ret stort underskud ved regnskabsårets udgang (ca. 8600.- kr.), som formentlig kan dækkes i løbet af året. Der er to årsager til dette: det faldende medlemstal (et minus på ca. 15.000) og aktuelt at udgivelser skulle betales i 1996, mens indtjeningen først begynder i 1997. Desuden er salget af SFAHs udgivelser faldet i forhold til 1995, men er dog over længere sigt stabilt. Endvidere er

tilskuddene faldet væsentligt i 1996. Et af problemerne er, at det nye Arbejderhistories trykkeudgifter er større end årbogens og det gamle Arbejderhistories tilsammen. Det særskilte regnskab for Arbejderhistorie udviste dog et mindre overskud. Det centrale er faldet i kontingentindtægter. Efter en kort debat vedtoges kassererens beretning.

Der var ingen indkomne forslag, og man gik derefter over til valg af bestyrelsen. På valg var Lars K. Christensen, Tina Jacobsen, Margaret Nielsen, Niels Wium Olesen og Anette Eklund Hansen (suppl.). Tina Jacobsen genopstillede ikke og Bent V. Rønne ønskede at udtræde. Bestyrelsen anbefalede genvalg af de øvrige medlemmer, dog således at Anette Eklund Hansen opstillede til bestyrelsen. Desuden foresloges Tommy Balle til bestyrelsen. Sidstnævnte er formand for Rør & Blik, København og desuden studerende ved RUC. Alle fem valgtes og bestyrelsen består af dem og Knud Knudsen, Torsten Lange, Erik Strange Petersen og Lene Wul. Som suppleant opstilledes og valgtes Michael Kjeldsen. Karen Pedersen og Niels Finn Christensen genvalgtes som revisorer, som revisorsuppleant Jens Erik Kofoed Pedersen

Gerd Callesen

Projekter og afhandlinger

ABA har modtaget meddelelse om følgende afhandlinger under udarbejdelse:

Socialdemokratiets princip-program "Vejen frem"

Historie-projekt 2. modul, RUC Projektets problemstilling er en belysning af baggrunden for og betydningen af principprogrammet "Vejen frem" i forhold til den samfundsmæssige kontekst i perioden. Som kildemateriale anvendes Socialdemokratiets programkommissions papirer samt protokoller fra hovedbestyrelse og forretningsudvalg fra 1957-1961 og evt. arkivmateriale vedr. udvalgte personer Afsluttes maj 1997
Jan Boisen, Sangfuglestien 3, 3.tv., 2400 København V

En analyse af Socialdemokratiets frihedsbegreb

Essay (ca. 25 s.)
Forventes afsluttet febr. 1997
Ole Heinager, Rungstedplads 2, 3.th., 2200 København N. tlf. 31 85 04 33

Partiet Dansk Samling 1936-1947

Monografi
Materiale på ABA søges inddraget i analysen pga ønsket om at belyse samarbejdet i befrielsesregeringen 1945
Projektperiode 1985-1997
Henrik Lundbak, Frihedsmuseet, Churchillparken, 1263 København K

"AOF og det socialdemokratiske dannelsesparadoks" 1924-40

Speciale
Der er tale om en undersøgelse af Socialdemokratiets dobbelt-holdning til begrebet kultur som et element til både frigørelse og integration set i forhold til det borgerlige samfund. Kildematerialet er AOFs oplysnings- og undervisningsmateriale fra 1924-1940

Forventes afsluttet i efteråret 1997

Torben Nielsen, Borgmester Jensens alle 41, 2100 København Ø

Austromarxisme og nationalisme

Speciale i historie, RUC
Udgangspunkt især i Otto Bauers og Karl Renners skrifter om det nationale spørgsmål. De kommer frem til en mere eller mindre definitivt marxistisk nationalismeteorologi. Jeg vil se på denne i lyset af Habsburgerrikets daværende situation (1900-1914)
Forventes afsluttet april 1998

Jesper Parsholt, Oehlenschlägersgade 33, 4.tv., 1663 København V

Arbejderbevægelsen, det post-industrielle samfund og velfærdsstaten

Bachelor-opgave, Institut for statskundskab, Københavns Universitet
Forventes afsluttet maj 1997

Jens E. Riskær, Skydebanegade 18, 3.th., 1709 København V

Frederik Dreiers rolle og indflydelse i hans samtid

Speciale ved Københavns universitet.

Grundlaget for specialet er Dreiers egne skrifter (også de ikke-udgivne), aviser: anmeldelser, polemikker, nekrologer, "Organ for Arbejdsklassen" (Nyt Blad...) og andre af tidens tidsskrifter. Forventes afsluttet ca. juli 1997
Pernille Stenner,
Horsensgade 3, 1.th.,
2100 København Ø

Historisk Samling fra Besættelsestidens prisopgave for studerende

Esbjergs illegale presse skal være emne for specialeafhandling, der kan komme i betragtning til Historisk Samling fra Besættelsestidens prisopgave. Der gives 10.000,- kr. til den bedste specialeafhandling, som opfylder kriterierne for prisopgaven.

Der er i den eksisterende forskning endnu ikke foretaget tilbundsående undersøgelser af illegale presseorganisationer, hvor både udgivelsernes indhold og organisationen bag bladene sættes i relation til den almindelige nationale og evt. lokale udvikling i besættelsesårene. De eksisterende studier har haft så omfattende undersøgelsesområder, at det naturligt måtte ske på bekostning af det dybdegående. De hidtil mest fuldstændige studier af den illegale presse, Wilhelm von Rosens og Palle Roslyng-Jensens prisopgaver fra 1969 og senest den amerikanske historiker og medieforsker Nathaniel Hongs Sparks of Resistance (1996) har således alle haft et bredt perspektiv.

Med Historisk Samling fra Besættelsestidens prisopgave – se

den præcise ordlyd nedenfor – forsøger vi at råde bod herpå. Her er perspektivet snævret ind til Esbjerg og omegn, netop for at gøre det muligt at gå dybt i sagerne.

Det er ikke traditionelle lokalhistoriske afhandlinger, vi søger, men snarere at Esbjerg bruges som et udgangspunkt for et *case study* med generel betydning for forskningen i besættelsestidens illegale presse.

Som lokalområde betragtet var Esbjerg i besættelsesårene kendetegnet ved et højt spændingsniveau grundet en talstærk tysk tilstedeværelse, omfattende befæstningsarbejder i området samt byens status som en »rød by« med en slagkraftig både socialdemokratisk og kommunistisk arbejderbevægelse. Hertil kom at byen oplevede en markant højkonjunktur især pga. af en omfattende fiskeeksport til Tyskland. Men selvom byens samlede indtægt steg, var indtægtsstigningen skævt fordelt, hvilket forøgede de sociale spændinger.

Esbjergs besættelseshistorie indeholder således alle de i den nationale historie kendte konflikter og problemstillinger, men mange af dem er forstærket. Denne kendsgerning gør studiet af Esbjergs besættelsestidshistorie særlig interessant.

Der findes en omfattende litteratur om Esbjerg under besættelsen. Således bygger flere af 1960'ernes og 70'ernes banebrydende besættelsestidsafhandlinger på studier i Esbjerg. Hertil kommer en omfangsrig mere lokalhistorisk orienteret litteratur om besættelsestiden. Man skal altså ikke begynde på bar bund.

De relevante illegale udgivelser samt et omfangsrigt arkivmateriale, der belyser den illegale

presse findes på Historisk Samling fra Besættelsestiden. Samlingen vil også være i stand til at yde vejledning og stille faciliteter som PC, kopimaskine og håndbøger til rådighed i forbindelse med studier på læsesalen.

Kriterierne for at kunne deltage med en afhandling er, at man er, eller for nyligt har været, studerende ved universiteterne eller andre højere læreanstalter samt at afhandlingen er en specialeafhandling eller på tilsvarende niveau. Afhandlingen kan sendes til Historisk Samling fra Besættelsestiden både før og efter, at den er blevet bedømt ved uddannelsesinstitutionen. Den skal være Samlingen i hænde senest 1. september 1998.

Bedømmelsesudvalget for prisopgaven er lektorerne Verner Bruhn og Bent Iversen, Esbjerg, forskningsleder John T. Lauridsen, Det kgl. Bibliotek, professor Henning Poulsen, Aarhus Universitet og fra Samlingen, Niels Wium Olesen.

Prisopgavens ordlyd er:

Besættelsestidens illegale presse i Esbjerg og omegn

Der ønskes en undersøgelse af besættelsestidens illegale presse i Esbjerg og omegn med særligt henblik på dens indhold og budskaber. Herunder indgår hvorledes den illegale presse udvikledes, hvilke interesser og grupper der stod bag samt hvilken funktion og betydning den havde i forhold til andre informationskilder. Disse spørgsmål ønskes diskuteret i lyset af såvel den nationale som Esbjergs besættelsestidshistorie.

Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til Samlingen. Historisk Samling fra Besættelsestiden,

Torvegade 47, 6700 Esbjerg,
 tlf. 76 10 03 18, fax 75 18 17 77,
 E-mail: hsbno@post4.tele.dk

Global arbejderhistorie

International Institute of Social History, IISH, i Amsterdam har siden oprettelsen i 1935 primært beskæftiget sig med europæiske forhold. Nu vender institutionen imidlertid blikket ud over Europa, og retter det mod Asien. I den forbindelse er blevet udsendt et nyhedsbrev, som omtaler det hidtige og fremtidige arbejde med asiatisk og mellemøstlig arbejderhistorie.

Heri præsenteres Institutets asiatiske samlinger, som strækker sig fra kolonitidens Sydøstasien op til idag. Blandt andet er samlet vigtige dokumenter fra det kinesiske kommunistpartis historie 1921-1949, en samling billeder, dagbøger, pamfletter m.v. vedrørende folkebevægelserne i Kina 1989, legalt og illegalt materiale knyttet til den tyrkiske og kurdiske arbejderbevægelse samt samlinger vedrørende Indonesien, Bangladesh, Iran, Kaukasusområdet og Centralasien. Som et led i den asiatiske satsning har instituttet udgivet en oversigt – "The Asian Collections at the International Institute of Social History".

Nyhedsbrevet præsenterer også en række forskningsprojekter omhandlende asiatisk arbejderhistorie. "An oral history of the Indonesian left" søger på baggrund af indonesiske politiske immigranternes livshistorier at rekonstruere venstrefløjens rolle i Indonesien siden 1950. "What happened to labour in early-modern South Asia" er et forsøg på at sammenligne arbejderbevægelser i Sydøstasien i det 19. århundrede med de europæiske.

Målet er at finde ligheder og forskellige forskelle, herunder hvilken betydning koloniseringen havde. "How do refugees contribute to development" retter sig mod komparative studier af migranter i Asien over de sidste 50 år. Hvordan tilpassede emigranterne sig, og hvordan har de bidraget til den økonomiske, sociale og kulturelle udvikling.

Instituttet har afholdt en række konferencer og workshops vedrørende asiatisk arbejderhistorie. Som eksempler på temaer kan nævnes: South Asian labour, European trade unions and migration and New sources on Turkish social history. I maj 1997 afholdes i Baku en konference om Komintern og dens sydlige naboer. I oktober 1997 afholdes en workshop om værnepligt og forskellige former for modstand i Mellemøsten. Resultaterne af denne workshop vil blive publiceret i International Review of Social History (1998).

For yderligere information henvises til IISH, nyhedsbrevet eller instituttets hjemmeside på internetadressen <http://www.iisg.nl>. International Institute of Social History, Cruquiusweg 31, 1019 Amsterdam, Holland. Tlf: +31-20-6685866. Fax: +31-20-6654181.

Europæisk arbejderhistorie

På initiativ af to medarbejdere, Marcel van der Linden og Lex Heerma van Voss, ved det Internationale Institut for Socialhistorie i Amsterdam, IISG, holdtes der den 17.-18. februar 1997 en konference med det formål at gøre status og danne et netværk for europæisk arbejderhistorie: "Labnet – European Labour History Network". Der var ca. 50

deltagere fra 11 forskellige lande.

Baggrunden for initiativet er erkendelsen af at det er utilstrækkeligt kun at basere forskningen på nationalt niveau. Generelt er internationale eller komparative studier i dag uomgængelige, og specielt er der en voksende interesse for det europæiske niveau, både hvad forskningen og hvad finansieringen af forskningen angår. Det er derfor vigtigt at forskere og andre interesserede i arbejderhistorie også er organiseret på europæisk plan. Netværket er således dannet for historikere bosiddende i Europa og/eller interesserede i europæisk arbejderhistorie.

Konferencen "The state of labour and working class history in Europe" var struktureret omkring 5 oplægsholdere, efterfulgt af to kommentatorer og almindelig diskussion. Jürgen Kocka, Freie Universität i Berlin, indledte med et oversigtsforedrag, der var en gennemgang af debatten i førende tidsskrifter (dog ikke kun europæiske men også nordamerikanske og internationale) efter sammenbruddet i Østeuropa og efter postmodernismens indtog i forskningsmiljøerne. Derefter var der 4 temaoplæg om hhv. 'køn' (Eileen Yeoo, Sussex University i Brighton), 'klasse' (Mike Savage, Manchester), 'religion' (Patrick Pasture, Leuven) og 'etnicitet' (John Belchem, Liverpool), der ligeledes var oversigter og vurdering af relevansen af de pågældende kategorier som udgangspunkt eller omdrejningspunkt for forskningen. De fire oplæg blev efterfulgt af livlig diskussion – men uden revolutionerende resultater i forhold til de sidste tiårs danske debat om arbejderhistorie:

Klassebegrebets relevans for

arbejderhistorie blev således ikke forkastet, men nok problematiseret for så vidt angår den tidligere tendens til enten udelukkende at fokusere på 'klasse' eller at tildele 'klasse' positionen som den vigtigste forklaringsfaktor. Der var en understregning af relevansen af 'køn', og opfordringer til yderligere forskning med dette som omdrejningspunkt, men en noget mere forbeholden vurdering af relevansen af 'religion' og 'etnicitet'. Bidragene, inkl. kommentarerne, vil snarest blive publiceret af IISG.

Netværket har da også en tilsvarende bred afgrænsning af emneområdet arbejderhistorie: "de arbejdende klassers historie inklusive men ikke begrænset til deres organisationer". Hermed skulle der være åbent for de mange skiftende tyngdepunkter: fra studiet af arbejderbevægelsens ideologi og teori, dens organisationer og institutioner, over

arbejderklassens sociale vilkår til arbejdernes livsformer.

Netværkets formål er udveksling af information og diskussion af udviklingen inden for emneområdet. Det vil først og fremmest foregå via en elektronisk diskussionsliste, og gennem trykte nyhedsbreve for interesse-rede der ikke har adgang til at benytte email. Men også på konferencer, hvor netværket dels vil arrangere paneler på European Social Science History Conference, der finder sted hvert andet år, næste gang i marts 1998 i Amsterdam, og dels vil afholde egne konferencer, ligeledes hvert andet år, og næste gang i 1999 hvor emnet vil være migration, social mobilitet og arbejderbevægelsen som konkurrerende livsstrategier for europæiske arbejdere i perioden 1850 – 2000. Der var samtidig en lang række forslag til emner for kommende konferencer: "Labour and the

emergence of the European Union", "Labour and new social movements", "The use of labour history", "Representations of labour (image and reality, film, literature)", "Labour and democracy", etc. Der blev valgt en styregruppe bestående af de to initiativtagere samt Gert van Goethem (Antwerpen), Lars Olsson (Lund), Simonetta Soldani (Firenze), Brigitte Studer (Bern) og Eileen Yeo (Brighton).

Netværket er baseret på individuelt medlemskab. Vil man deltage i den elektroniske diskussionsliste sender man blot en e-mail til LISTSERV@IISG.NL hvor der står SUBSCRIBE LABNET.

Yderligere oplysninger kan også fås hos Uffe Jakobsen, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet, tlf. 35 32 34 04, fax 35 32 33 99, email UJ@ifs.ku.dk